

DOI: 10.26565/2227-1864-2025-96-02
УДК 81:17.002.1:2-423.7]:821.161.2-1.09

Релігійні образи як маркери ціннісних трансформацій сучасних українців (на матеріалі колективної збірки поезій «Там, де вдома»)

Інна Літвінова

кандидат філологічних наук,
доцент кафедри української мови,
Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна;
(майдан Свободи, 4, Харків, 61022, Україна);
e-mail: i.litvinova@karazin.ua; <https://orcid.org/0000-0003-4067-4301>

Ксенія Міщенко

магістр Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна;
(майдан Свободи, 4, Харків, 61022, Україна);
e-mail: ks.ksenia.mi@gmail.com

Актуальним напрямом у сучасній вітчизняній лінгвістиці є дослідження текстів різних жанрів щодо їхньої властивості фіксувати й передавати процес формування світогляду представників нації. Подібні студії потребують комплексного підходу – із залученням історичних, культурологічних, соціологічних, психологічних знань тощо. Це зумовлює необхідність випрацювати відповідну методологію досліджень, якою сьогодні є лінгвософія.

Метою нашої роботи визначаємо дослідження поетичних текстів колективної збірки «Там, де вдома» (2019 р.) щодо семантичної реалізації релігійних образів, які є константами українського мовомислення. Лінгвософський аналіз текстів чоловіків-воїнів і жінок-волонтерок у визначеному аспекті дозволяє зробити висновки щодо емоційного стану та моральних цінностей патріотично налаштованої частини українського соціуму періоду російсько-української війни. Спостерігаємо як традиційні реалізації релігійних образів, так і індивідуально-авторські, через які поети оприявнюють мотиви пошуку сенсу життя, зради, помсти, місіанства тощо. Найбільш представлені образи та мотиви християнської релігії, що реалізовані через низку номінацій (*Бог, Господь, Всевишній, Месія, Христос; Богородиця, Богиня; Юда Іскаріот, Понтій Пілат; сотворення світу, вигнання людей із райського саду, причастя, Голгофа* та ін.). Характерною рисою аналізованої поезії є мовотворення образів на перетині релігійного та мілітарного дискурсів, що на рівні тексту відбувається через активне залучення номінацій воєнних реалій. Розмаїття інтерпретацій релігійних образів і мотивів щодо аналізованих текстів дозволяє зробити висновки про світобачення та світовідчуття українців у складний історичний період та продемонструвати невичерпні можливості мови транслювати глибинні сенси.

Ключові слова: мовна картина світу; поетичне мовлення; лінгвопоетика; лінгвософія; релігійні образи.

Актуальним в українській лінгвістиці є вивчення сучасних текстів, які в реальному часі вербально фіксують зміни світоглядних парадигм представників нашої нації. Цікавим матеріалом для подібних досліджень, на наш погляд, є художній текст, зокрема поезія, адже за жанровою специфікою саме вона найшвидше реагує на події в суспільстві й транслює «живі» емоції та відчуття представників певного соціуму.

У сучасній лінгвістиці подібні студії реалізуються в річищі лінгвософських досліджень. Сам термін *лінгвософія* (від латинського *lingua* – «мова» і грецького *sophia* – «мудрість») з'являється в мовознавчих працях кінця XX століття та наразі перебуває на стадії

наукового осмислення. Слідом за С. Єрмоленко, ми трактуємо його як методологію інтегративної стилістики [1, с. 24]. Сьогодні терміном *лінгвософія* активно послуговуються дослідники семантичної площини текстів різних стилів, зокрема С. Бирик, Н. Бондар, А. Ганжа, К. Голобородько, С. Єрмоленко, Л. Козловська, О. Комар, Т. Коць, О. Присяжнюк, Г. Сютя та інші.

У нашій розвідці досліджуємо колективну збірку «Там, де вдома» – соціально-поетичний проект 2019 року, що вміщує тексти восьми сучасних молодих поетів і поеток: чотирьох чоловіків-воїнів – Максима Кривцова (на жаль, загиблого), Влада Сорда, Валерія Пузіка, Олександра Лисака, а також чотирьох жінок-волонтерок – Марко Терен, Юлії Ілюхи, Юлії

Баткіліної, Наталії Маринчак. Збірка цікава тим, що написана безпосередніми учасниками воєнних подій, а також поєднує мовотворчість представників чоловічої та жіночої статі, тобто дає доволі об'єктивний зріз світобачення свідомої частини українського соціуму та дає змогу дослідити «культуру рани у сфері художнього слова» [2, с. 8].

Метою роботи визначаємо дослідження поетичних текстів колективної збірки «Там, де вдома» (2019 р.) щодо семантичної реалізації релігійних образів, які є константами українського мовомислення. Зміна модусу реалізації концептів на мовному рівні дозволяє говорити про переосмислення, зміщення ціннісних орієнтирів представників нашої нації, адже «популярний міф твориться колективно та підтримується старими метафорами у нових парадигмах» [5, с. 129].

Кожне покоління українців формує свої стосунки з Богом, і, на жаль, «кожне покоління, кожна епоха відкривала для себе Бога у зв'язку із осмисленням жорстокого й несправедливого світу земного життя» [4, с. 285]. Мовний аспект проблеми повсякчас був предметом філологічних розвідок: маємо дослідження релігійних образів у бароковій літературі (М. Жулинський, М. Кодак, В. Русанівський, К. Хижняк, Д. Чижевський), у творах Т. Шевченка (І. Дзюба, М. Ільницький, І. Огієнко, Я. Поліщук, Л. Ушкалов, М. Філон), І. Франка (І. Захара, М. Зубрицький), Лесі Українки (І. Загребельний, Г. Конторчук) тощо. Релігійні образи в поетичному мовленні представників ХХ ст. вивчали Т. Мельник, В. Назарук (поезія Б.-І. Антонича), Л. Авраменко (поезія С. Маланюка), Л. Лебединцева (поезія М. Зерова, І. Римарука), Ю. Браїлко, П. Водяна й О. Барабанова (поезія шістдесятників), Н. Науменко (сучасна релігійна поезія) та ін. У наших попередніх розвідках досліджено семантику релігійних образів у поезії Майка Йогансена, Івана Багряного, представників радянського дискурсу та ін.

Релігійні образи є традиційними для української поезії різних періодів, їхню актуалізацію відзначаємо в мовотворчості поетів періоду російського вторгнення. Словами С. Жадана, який написав передмову до збірки «Там, де вдома», «перебування у зоні враження, наближення до смерті так чи інакше передбачають більш уважне ставлення до віри як такої» [3, с. 4]. З одного боку, релігійні образи утримуються у звичному семантичному ключі, через них автори осмислюють тему війни, рефлексують над вічними питаннями добра і зла, боротьби і приречення, страждання та спасіння, створюють простір для діалогу з вищими силами, репрезентують власну філософію. З другого боку, під впливом трагічних подій сьогодення аналізовані образи зазнають глибоких переосмислень, тож спостерігаємо появу нових оригінальних трактувань.

У збірці «Там, де вдома» найбільш частотним з-поміж релігійних є образ християнського Бога, реалізований через низку номінацій – *Бог, Господь, Всевишній, Месія, Христос, Ти* та ін. У традиційному трактуванні він має переважно позитивну (конотацію, його вималювано як захист, опору для ліричного героя, джерело надії, справедливості й мудрості: «Він знов повертався з «нулів», / де 4.5.0. / в світ добрих людей, / мирних справ і холодного пива... / **Господь** рятував повсякчас» (О. Лисак) [3, с. 145]; «Вірити в **Бога** й просити його крадькома, / Щоб закінчилася времті оця вогненна зима» (Ю. Ілюха) [3, с. 83]; «виявити що ти / серце моєї мети / означає здати усі пости / усі стратегічні точки / оголити хребта сподіваючись на **Христа** / і на милість небес / Він же воскрес / значить і все моє / з попелу повстає / і береже мету» (Н. Маринчак) [3, с. 166–167]. Образ Бога утримується в асоціативному зв'язку зі світом добрих людей, мирних справ та милості небес; *холодне пиво* у першій цитаті, очевидно, є показником комфорту і щастя в умовах війни. Саме Бог у силах завершити безглуздя, представлене в другому контексті оксимороном *вогненна зима*.

Подекуди Бог фігурує в поезії представлений низкою семантично пов'язаних номінацій – *молитва, молитовник, хрестик, благословенний, вірити* тощо, наприклад у контекстах: «**благословен** кожен / хто носить **хрестики** виживання / у кого в кітелі **молитовники** / які фізично відчуваєш під "плитами"» (М. Кривцов) [3, с. 23], «Він злиться, **хреститься**, стука... йде на чужу війну і **вірить**, що куля його не зачепить, та ну!» (Марко Терен) [3, с. 54]. У поезії релігійні символи фігурують поряд із воєнними номінаціями (*кітелі, "плити", куля*), що створює особливий стиль і підтверджує думку про актуалізацію релігійних образів саме через близькість смерті.

Воєнні реалії також є засобом зображення Бога, у такий спосіб максимально наближаючи образ до сучасної української дійсності. Такий прийом характерний, наприклад, для текстів М. Кривцова: «землю копа / хлопці з ак / твердо як кісточка вишині / сил вже катма / доки п'їтьма / блукає в зеленці **Всевишній**» [3, с. 25], «той скаже до **Бога** / Ти броня найвищого класу / Ти бтр найновішого виробництва / Ти досконала інженерка» [3, с. 23]. Через реалії війни – *зеленка, броня, бтр, інженерка* – Бог сприймається як частина української воєнної реальності. Його винятковість і потужність як вищої інстанції передано формами найвищого ступеня порівняння прикметників (*найвищого класу, найновішого виробництва*), а також через прикметник *досконала* із семантикою винятковості. Такий образ *Бога* утримується в традиційному смисловому ключі – спаситель і захисник: «землю пом'якиш / копалось щоб краще» [3, с. 25–26] «на **Тебе** надіюсь. / він вирве тебе з засідки / віджене від тебе дрґ / міні розчинятимуться в небі / як цукор в склянці кави» [3, с. 23–24], «**Він** в окопах своїх переховає

тебе / і в бліндажах **Його** сили заховасиш ти. / замаскує тебе сіткою милості» [3, с. 24]. Відповідного потрактування образ набуває через дотичні до його зображення дієслова із семантикою надії, захисту, опіки, порятунку: *надіюсь, вирве, віджене, переховає, замаскує*. Через порівняння *«міни розчинятимуться в небі / як цукор в склянці кави»* [3, с. 23–24], *«коли небо замовкне / наче розряджений сіді-плеєр / і місяць згорить наче лампа»* [3, с. 24], *«будеш бачити спасіння Моє / як трасера серед ночі / як їжачків через тепловізор»* [3, с. 24] автор акцентує на рятівній силі *Бога*, яка є життєво необхідною для військових в умовах війни. Водночас через уживання побутових номінацій вималювано доволі земний образ. Останні рядки поезії перегукуються з молитовними: *«повіки віків. / амінь»* [3, с. 24].

Цікава реалізація образу *Бога* також у вірші М. Кривцова «мовив Господь», написаного у формі звернення Господа до ліричного героя: *«вийди до поля / збирай **Мого** тіла гільзи іржаві. / розчісуй волосся **Моє** з вугілля / канонадами / залпами <...> борода **Моя** проявляється інієм. / її розчеши гусеницями / колесами тяжкими»* [3, с. 24–25]. Автор зображує усепроникний образ *Бога*, який фактично розчинений у навколишній реальності, він і є всім навколо: *тіло – гільзи, волосся з вугілля, борода – земля* тощо. Такий *Бог* на собі відчуває весь біль війни, що представлено через відповідні номінації (*гільзи іржаві, зброя, канонади, залпи, гусениці*). Але *Бог* є і ресурс, у вірі людина завжди знаходить утіху: *«збирай **Мене** / як смородину / помісти до трілітрового / слоїка серця. / законсервуй **Мене** / як зброю / й відкрий / як настане зима»* [3, с. 25]. Цю ідею реалізовано через використання побутових номінацій (*трілітровий слоїк, законсервуй, смородина*).

Світ в умовах війни як кузня *Бога* і, відповідно, *Бог* як *коваль*, що виготовляє зброю, представлені у вірші О. Лисака «Пошарпають вітри»: *«Гуркоче грім в тісній ковальні **Бога**»* [3, с. 153]. Семантику аналізованого образу вималювано через дотичні реалії, зокрема *ковальні* (метал, сила, творчість) та *гуркоту грому* (усеохопність, масштаб). Образ грому уяскравлюється, якщо зважити на примітку до вірша, що наведений рядок узято з пісні «Меч Арея» гурту «Тінь Сонця». У тексті згаданого музичного твору є апеляція до язичницьких богів різних культур – Сварога, Арея, Перуна, Рода тощо, у такий спосіб образ *Бога* виходить за межі християнського дискурсу.

Типовою для аналізованої поезії є реалізація *Бога*, позбавленого ідеальності та всемогутності, дещо олюдненого, зокрема у вірші Марко Терен «Поплач про мене, давай же». Поезія побудована у формі монологу чоловіка, у якому вгадуємо *Ісуса Христа*, зверненого до жінки *Марії*, образ

якої є алюзією на постать *Марії Магдалини*: *«Я — надія твоя остання, / я — твій кат, / я — причина падінь і невдач»* [3, с. 42]. Образ ліричного героя є доволі нетиповим щодо християнської традиції, адже через уживання контекстуальних антонімів та прийому парадоксу набуває взаємовиключних характеристик: він *надія і кат, причина падінь і невдач*, *«Я не можу не йти. / Я не можу йти»*, *«давно вже пішов, щоб лишитись з тобою навічно»* тощо. На наш погляд, так реалізовано ідею життя як воно є – з невизначеністю та почерговою зміною білих і чорних смуг. Основна думка поезії в останніх рядках: *«Не вовки зголоднілі, послухай, Маріє, не смерть від поранень, але вівці, що йдуть стадами — ось найстрашніший звір»* [3, с. 43]. У рядках закладено глибоку ідею: навіть *Бог* не знає, як діяти в ситуації повного збайдужіння людей, які через відсутність чіткої позиції стають стадом.

Мінорний образ *«похмурого й неговірного» **Бога*** [3, с. 81] вималювано у вірші Ю. Ілюхи, а в поезії М. Кривцова *«тінями кидається Господь»* [3, с. 17]. Через епітети та метафору відповідно образ наділено семантикою боягузтва й уникнення відповідальності. Подібна реалізація типова також для поетичного мовлення В. Сорда, наприклад, у контекстах: *«Напівмертві твої боги»* [3, с. 72], *«Боги дивляться сліпо-втомлено»* [3, с. 72]. Через художні засоби реалізовано ідею недовіри та розчарування ліричного героя, а відтак і відповідні настрої соціуму.

Поряд із чоловічим образом *Бога* в поезіях збірки відзначаємо також жіночі – *Богородиці* чи *Богині*. Вони традиційно менш частотні та яскраві порівняно з чоловічими, але важливі для розуміння тексту, зокрема в поезії М. Кривцова: *«селяни чекали поки розпогодиться / збиваючи бійницю всміхалась **Богородиця**»* [3, с. 33]. Образ з'являється в останньому рядку поезії та фактично змінює її смисл: пророкує закінчення війни. Така думка закодована в низці символів: самому образі покровительки, її посмішці, а також метафорі *збивати бійницю*. Усміхнена *Богородиця* благословляє на настання миру й добробуту людей, які чекали, *поки розпогодиться*.

Образ *Богині* представлено в поезії «Вона не спить» Ю. Баткіліної: *«**Богине** телефонного зв'язку, / Ти / Нечасто чуєш зболевих, печальних», «**Богине** електронних повідомлень, / Ми молимося, залишені удома»* [3, с. 139]. Через форму звертання та супровідні образи (*молитви, зболені люди* тощо) спостерігаємо певну відповідність образу жінки-воїни традиційному образу *Бога* – всесильного та дещо відстороненого. З іншого боку, вона залишається просто жінкою – зі своїми страхами, болями, переживаннями за кохану людину, яка не виходить на зв'язок: *«Вона не спить. Як до не-сну прикута, / Немов метелик, б'ється об мовчанку», «чого така бліда ти»* тощо [3, с. 139]. Образ *Богині* реалізується поза межами релігійного

дискурсу, переважно у площині побутового, де *смажать новини*, а тривожні дні перетворюються на *просто дати*.

Ю. Ілюха в поезії «слухай, каже вона, слухай мене і мовчи» вимальовує божественний образ жінки через алюзію до Єви, праматері людей, за християнською традицією. Визначальною в цьому контексті стає алюзія до біблійного сюжету про створення жінки з ребра чоловіка: «*я жінка твоя, я кістка твоя, я твоє єство, / я жертвний вогонь, що спалив не одне божество*» [3, с. 91]. Відзначаємо семантичні зрушення: образ жінки є домінантним і сильним, який керує волею та життям чоловіка: «*лише слухай мене, слухай одну мене і мовчи, / наче молитву ці мої ти слова завчи, / шкірою, вухами, серцем всотуй усе, що я говорю, / будь слухняним і тихим — тоді я тебе створю*» [3, с. 91–92]. Через дієслова у формі наказового способу *слухай, мовчи, завчи, всотуй, будь слухняним і тихим* авторка робить акцент на домінуванні жінки над чоловіком. Повна зміна ролей у поетичному рядку «*тоді я тебе створю*» [3, с. 92]. Образ сильної жінки в тилу має відповідати образу сильного чоловіка на фронті, разом вони прагнуть спільної мети – перемоги.

Цікавими й значущими для розуміння аналізованої поезії є християнські традиційні образи та мотиви: *сотворення світу, вигнання людей з райського саду, Голгофи, Юди Іскаріота, ритуалу причастя, храму* тощо.

Алюзію до Біблії подає В. Пузік у поезії «Психосоматика»: «*Сьогодні ми чули голос і перше слово було війна, / Слово було у / Бога і він дав перший залп. / Яблуко нашого міста вкусила змія, / Трава покосилась — струсилась з неї роса. / Сьогодні ми чули голос і це говорила війна, / Яблуко нашого міста надкусила вона, / Стерла сліди, що вели у сад*» [3, с. 108]. У поезії очевидна алюзія до двох біблійних історій: про сотворення світу – через образ Слова, сказаного Богом, і про вигнання перших людей із раю – через образи змія, саду. Автор доволі вільно інтерпретує біблійний сюжет: ми, люди, стали вигнанцями з райського саду через змію-війну, яка вкусила яблуко нашого міста. У всьому, що відбувається, відчутний Божий промисел: саме Бог є початком всього (промовив слово *війна*, дав перший залп), саме він може все це зупинити («*Чуєш, Боже, будь ласка, звідси нас забори*»).

Образ Голгофи автори збірки вимальовують для зображення душевних переживань, наприклад у поезії М. Кравцова «легенда про жовтий скотч»: «*коли втечу від внутрішніх вартівих / від конвою пам'яті / я розповім тобі казку... / про чорні гори / про рясні Голгофи за вузькими шхатами / про хрести-автомати / про Євангеліє землі твердої*» [3, с. 21]. Потрапляючи на війну, людина робить те, що ніколи б не робила за мирного часу. Докори сумління, самоаналіз і самокритика – це ті

Голгофи (саме у формі множини), які проживає кожен. Цей образ посилюють супровідні: *хрести-автомати* (зброя, на якій душа зазнає самокатувань), *Євангеліє землі* (втілює воскресіння після страти).

Питання вірності собі та стійкості щодо своїх переконань у критичній ситуації порушує О. Лисак через низку біблійних образів у поезії «...І куля шукає притулку...». Зрада в часи війни може набувати як великих (міждержавних), так і малих (міжособистісних) масштабів. Відповідний мотив реалізується в поезії через образ Юди Іскаріота та Понтія Пілата: «*Ковтнути причастя, діждавшись святої неділі, допоки не зрікся, / допоки душа ще жива. / І доля не зрадить, коли незабаром Голгота. / І вітер не вицхне, цілуючи твій переляк. Оглянься й побачиш дець поряд свого Скаріота, / який, посміхаючись, стиснув в долоні п'ятак...*» [3, с. 144]. Мотив вірності собі, нехай і через неминучу самопожертву (*незабаром Голгота*), транслують образи *причастя, святої неділі, живої душі*.

Автори аналізованої збірки відтворюють важливі сенси через переосмислення біблійних мотивів, зокрема причастя: «*холодна весна — наче причастя: прифронтові міста мовчать*» (В. Пузік) [3, с. 104], «*Ковтнути причастя, діждавшись святої неділі, допоки не зрікся, допоки душа ще жива*» [3, с. 144] (О. Лисак), «*Завтра буде усе. А сьогодні — холодна ніч. Я сьогодні для тебе запалюю зорі. А сьогодні вино і причастя. А сьогодні — блаженна тиша перед початком*» [3, с. 42] (Марко Терен). У наведених контекстах причастя сприймається поза смислами релігійної обрядовості, але утримується в межах семантики *святість, захист, опіка, тиша* тощо.

Цікава алюзія на Святе Причастя в поезії М. Кривцова: «*маки червоні в туманах в основі / прозора то кров у тілі Христовім / і щоб прийняти дари Євхаристії / потрібно сховатись прицілитись вистрелить*» [3, с. 33]. В умовах війни все зазнає змін, і Тайна вечерея теж. В образі червоних маків убачаємо метафору *земля – Христос*, відтак образ української землі набуває семантики святості й жертвності. Важливим видається ще один момент: сучасні українці можуть отримати *дари Євхаристії* – можливість з'єднатися з Богом – лише за умови боротьби, що в тексті реалізовано через лексеми, які формують реальність війна: *сховатись, прицілитись, вистрелить*.

У поезії В. Сорда важливим для розуміння змісту є біблійний фразеологізм: «*Руйнівниця імперій повстане знов, / Око за око і кров за кров*» [3, с. 73]. У такий спосіб автор транслює думку, що агресія та злочини, спрямовані проти нації, не залишаться без відповіді, добро переможе.

Питання значення віри в житті війна на фронті порушує М. Кривцов у вірші «для села наступили нелегкі часи». У поетичному рядку «*селяни збирались так часто у храмі / лиш стіни скрипіли набиті гріхами*» [3, с. 32] через метафору *храм* –

місце людських гріхів автор транслює спостереження про формалізм людської віри. Відтак суспільство зображене в негативному ключі: «і люди кричали взивали до Господа / щоб спалось спокійно обідалось досита» [3, с. 32]. Через лексеми-дієслова з негативною конотацією кричали і взивали та безособові дієслова спалось, обідалось передано нерозумність і зарозумілість людей, адже замість прохань про вселюдське загальне добро (закінчення війни та смертей) вони моляться про власне благо.

Інші цінності має людина, яка воювала, побачила інший бік життя: «вважав для себе він тепер за ікони / ті биті дороги ті сірі Терикони» [3, с. 33], «видавались милишими за піснеспіви/ свистіння тих мін та їхні розриви» [3, с. 33]. Образи війни цінніші за релігійну символіку, адже вони справжні, прожиті, вистраждані. Можемо припустити, що такі семантичні зрушення передають світоглядні трансформації героя, зміну поглядів на духовність і розуміння справжніх цінностей, переосмислення релігії в умовах війни.

Отже, поезія збірки «Там, де вдома» відзначається великою кількістю релігійних образів, з-поміж яких найбільшою мірою представлені християнські: Бог, Господь,

Всевишній, Месія, Христос; Богородиця, Богиня; Юда Іскаріот, Понтій Пілат; мотиви сотворення світу, вигнання людей із райського саду, страти Христа на Голгофі, ритуал причастя та ін. Найбільш представленим є образ Бога, через який автори транслюють ідеї пошуку сенсу життя, віри та справедливості; почасти він набуває мінорних конотацій. В образі Богині розкрито долю жінки у війні. Через алюзію до біблійних мотивів представлено духовні терзання й шукання: проблему зради подано через образ Юди Іскаріота, духовні муки – через мотив розп'яття, помсти – через біблійний фразеологізм око за око тощо. Розмаїття інтерпретацій релігійних образів і мотивів щодо аналізованих текстів, а також оригінальні прийоми викривлення дійсності (жінка створює чоловіка, Господь звертається до людини, Бог – водночас надія і кат тощо) засвідчують семантичну невичерпність образів та їхню важливість для розуміння текстів.

Характерною рисою аналізованої поезії є мовотворення образів на перетині релігійного та мілітарного дискурсів, що на рівні тексту відбувається через активне залучення номінацій воєнних реалій. Показовою для поезії є тенденція, що істинна духовність і віра криється не в релігійних символах, а проявляється через реалії війни.

Список використаної літератури

1. Єрмоленко С. Лінгвософія тексту – методологія інтегративної стилістики. *Лінгвософія українських текстів XXI століття: колективна монографія*. Київ: Інститут української мови НАН України, 2023. С. 12–32. URL: <https://iul-nasu.org.ua/wp-content/uploads/2024/10/Lingvosofiya-2023-.pdf> (дата звернення: 20.01.2025).
2. Пухонська О. Поза межами бою. Дискурс війни в сучасній літературі. Брустурів: Дискурс, 2022. 288 с.
3. Там, де вдома / Максим Кривцов, Марко Терен, Влад Сорд, Юлія Ілюха, Валерій Пузік, Юлія Баткіліна, Олександр Лисак, Наталія Маринчак; художники Валерій Пузік та Олена Сарженко. Харків: АССА, 2019. 232 с.
4. Філон М. І. Особистість Тараса Шевченка. Лінгвокультурний, художньомовний та літературно-профетичний виміри: монографія. Харків: ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2021. 506 с.
5. Чадюк Олеся Миколаївна. Метафора у сфері сучасної української політичної комунікації: дис... канд. філол. наук: 10.02.01 / НАН України; Інститут української мови. Київ, 2005. 230 с.

Надійшла до редакції 03 березня 2025 р.

Прийнята до друку 06 квітня 2025 р.

References

1. Yermolenko S. Linguosophy of the text – methodology of integrative stylistics. *Linguosophy of Ukrainian texts of the 21st century: a collective monograph*. Kyiv: Institute of Ukrainian Language of NAS of Ukraine, 2023. P.12–32. URL: <https://iul-nasu.org.ua/wp-content/uploads/2024/10/Lingvosofiya-2023-.pdf> (дата звернення: 20.01.2025). [In Ukrainian]
2. Pukhonska O. Outside of the combat. Discourse of war in modern literature. Brusturiv: Dyskursus, 2022. 288 p. [In Ukrainian]
3. Where at home / Maksym Kryvtsov, Marko Teren, Vlad Sord, Yuliia Iliukha, Valerii Puzik, Yuliia Batkilina, Oleksandr Lysak, Nataliia Marynychak; khudozhnyky Valerii Puzik ta Olena Sarzhenko. Kharkiv : ASSA, 2019. 232 p. [In Ukrainian]
4. Filon M. I. Personality of Taras Shevchenko. Linguo-cultural, artistic and literary-prophetic dimensions: monograph. Kharkiv: KhNU named after V.N. Karazin, 2021. 506 p. [In Ukrainian]
5. Chadyuk O. M. Metaphor in Contemporary Ukrainian Political Communication : Author's Resume for a Degree Candidate of Philological Sciences : 10.02.01 / Institute of Ukrainian Language of NAS of Ukraine. Kyiv. 2005. 230 p. [In Ukrainian]

Submitted March 03, 2025.

Accepted April 06, 2025.

Inna Litvinova, PhD, Associate Professor of the Ukrainian Language Department, V. N. Karazin Kharkiv National University (Freedom Square, 4, Kharkiv, Kharkiv region, 61022); e-mail: i.litvinova@karazin.ua; orcid.org/0000-0003-4067-4301

Kseniia Mishchenko, graduate of V. N. Karazin Kharkiv National University (Freedom Square, 4, Kharkiv, Kharkiv region, 61022); e-mail: ks.ksenia.mi@gmail.com

Religious images as markers of value transformations of modern Ukrainians (based on the material of the collective collection of poems «The mark of home»)

The actual direction in modern domestic linguistics is the study of texts of various genres regarding their ability to capture and convey the process of formatting the worldview of a nation's representatives. Such studies require a comprehensive approach involving historical, cultural, sociological, psychological knowledge, etc. This necessitates the development of an appropriate research methodology, which today is linguoscopy.

The aim of our work is to investigate the poetic texts of the collective collection «The mark of home» (2019) in terms of the semantic implementation of religious images, which are constants of Ukrainian language thinking. Linguoscopy analysis of the texts by male soldiers and female volunteers in a certain aspect allows us to draw conclusions about the emotional state and moral values of the patriotic part of Ukrainian society during the Russian-Ukrainian war. We observe both traditional implementations of religious images and individually author, through which poets reveal the motives for searching the meaning of life, betrayal, revenge, messianism, etc. The most represented images belong to Christian religion, realized through a range of nominations (God, Lord, Almighty, Messiah, Christ). A characteristic feature of the analysed poetry is the language formation of the analysed images at the intersection of religious and military discourses, which at the textual level occurs through the active involvement of the nominations of military realities. The variety of interpretations of religious images and motives regarding the analysed texts allows us to draw conclusions about the worldview and perception of Ukrainians in a challenging historical period and demonstrate the inexhaustible capacity of the language to convey profound meanings.

Keywords: language picture of the world; poetic speech; linguopoetics; linguoscopy; religious images.
